

ПРЕДГОВОР УРЕДНИКА

КА РЕАКТУЕЛИЗАЦИЈИ СТРАТЕШКИХ СТУДИЈА

Стање у међународним односима у последњој деценији XX века, настало пре свега као последица колапса Совјетског савеза и распада Варшавског пакта, демантовало је Фукујамино идеалистичко становиште о „крају историје“, а бројни кризни догађаји с почетка XXI века, само су потврдили дефинитивно напуштање Кантовог идеалног света заснованог на мирољубивој коегзистенцији држава. Штавише, у последњих неколико година, свет је на клацкалици између Фукујамине визије о пацификованом међународном систему са једне, и Хобсовог стања немилосрдне борбе вођене интересима и моћи са друге стране, благо превагнуо на потоњем. То нам је потврђено ратовима у Ираку, сукобима на простору бивше Југославије, појавом Ал Каиде и нападом на Пентагон и Светски трговински центар, ратом у Авганистану, терористичким нападима у Европи, сајбер претњама и хибридни сукобима. Уједно је и нова безбедносна парадигма унела у безбедносну заједницу и велики број невојних ризика који су подигли значај државоцентричног модела безбедности.

Кулминирање пандемије изазване болешћу *Covid19* током 2020. године, додатно је п(р)обудило вестфалски систем и ојачало улогу националне државе у борби са кризама. Сарадња међу државама је сведена на минимум, а активности међународних организација, чак и оних тврдо интегрисаних, сведене су на делиберативни *modus operandi* у оквиру ког свака држава бира да ли ће, и у којој мери пружити помоћ другој.

Појава *Covid19* отворила је Пандорину кутију и ново раздобље у организацији међународног система. Народна Република Кина је виђена као нова суперсила коју је поменута криза „изнедрила“, што значајно мења досадашњи уни-мултиполарни свет у својеврсну хибридну модификацију окарактерисану у литератури као „пост уни-мултиполарни“. Таква, још увек нејасно издиференцирана, структура међународног система, намеће потребу за школовањем професионалаца спремних за правовремено реаговање на знатно динамичније безбедносно и одбрамбено окружење. Не само да глобални ниво трпи убрзане промене, већ се оне одражавају и на регионалном нивоу.

Стога је академско уобличавање стратешких студија као суб-дисциплине наука безбедности настало је као последица два паралелна процеса: интензивирања реалполитичке стварности која обликује ионако сложену динамику међународних односа, и са друге стране потребе за иновирањем наставних курикулума на високошколским институцијама широм света, као жеља за едуковањем нове генерације доносилаца одлука у области безбедносне и одбрамбене политике.

Институционализација проучавања стратешких студија јесте један од одговора на поменута два паралелна процеса. Са друге стране, академска настојања за тематизацијом феномена стратешких студија као што су креирање стратегија, затим оружани сукоби, различити елементи војне (не)безбедности и сл., до сада су често била оптерећена партикуларизмом научних дисциплина који их проучавају попут геополитике, студија безбедности и студија мира. Како је протеклу деценију обележило интензивније промовисање „стратешког“ као мерила и аналитичке јединице у епистемологији студија безбедности, оправдано је рећи да је реактуелизација стратешких студија више него потребна у научној систематизацији нових безбедносних изазова.

Факултет безбедности Универзитета у Београду, Институт за међународну политику и привреду и Институт за стратегијска истраживања су, препознавши значај тематизације стратешких студија у научно-истраживачком домену, одлучили да иницирају годишњу научну конференцију са циљем да се, поред промовисања ове научне дисциплине, омогући институционализована академска дебата у вези са феноменима за чије разумевање је потребно аплицирати постулате и аналитички оквир стратешких студија.

Зборник радова са прве научне конференције „Изазови савременог света: стратешко деловање држава или резултанта глобалних и локалних повода и процеса?“, представља први резултат таквих настојања у форми академске јединице која се састоји од 13 радова представљених на поменутој конференцији која је одржана 28. октобра 2020. године. Мада је незахвално тематски јасно груписати радове који су пред читаоцима, настојали смо да структуру Зборника организујемо у неколико сродних области. Прва целина Зборника обухвата неколико радова чији тематски домети упућују на едукацију као претпоставку развоја стратешких студија. Осим тога, у овом делу Зборника представљена је дебата о „новим ратовима“ као доминантном феномену проучавања стратешких студија, затим примена постулата класичне стратегијске мисли на ратове 21. века, и на крају стратегијско мишљење и процес креације (изналажења) решења.

Чланци у оквиру друге целине тематизују значај теоријских аспеката стратегијског мишљења, представљајући преглед академског дискурса у вези са природом „нових“ ратова, затим анализирају иновације у војној делатности као предуслову стратешке ефикасности нације и приказују домете предикције оружаних сукоба.

Последња целина Зборника посвећена је академском разматрању глобалних питања попут Новог СТАРТ споразума, као и анализи политичких интереса великих сила на простору Западног Балкана, и разматрањима (гео)политичке раскрснице пред којом се Србија налази у погледу праваца њеног будућег спољнополитичког деловања.

Већ смо истакли да је један од повода објављивања овог Зборника интенција да се на систематичнији начин трасира развој стратешких студија у оквиру домаће академске заједнице и тиме омогући плодотворно повезивање са академским ауторима широм света. Због тога верујемо да би оваква иницијатива у наредним годинама, могла прерасти у редовну годишњу конференцију међународних

размера. Надамо се да ће ова публикација допринети даљој популаризацији стратешких студија како у оквиру академске, тако и у оквиру стручне заједнице, али и међу доносиоцима одлука у сфери безбедносне и одбрамбене политике Републике Србије.

У Београду,
октобар 2020.

Уредници
проф. др Зоран Јефтић
мсп Ненад Стекић